

TALEPAPIR

DET TALTE ORD GÆLDER

Anledning	Åbent Samråd vedr. UDU alm. del spm. AH og AI
Titel	Mundtligt svar på UDU alm. del spm. AH og AI
Målgruppe	UDU
Arrangør	UDU
Taletid	15 minutter
Tid og sted	Folketinget den 22. april kl. 9.00

Disposition

1. **Indledning**
2. **Alm. del, spm. AH: Sikres børn med særlige behov den undervisning, de har ret til?**
3. **Klagenævnets sagsbehandlingstid**
4. **De eksisterende initiativer**
5. **Alm. del, spm. AI: Ressourcer til efteruddannelse i specialpædagogik**
6. **Initiativer på efteruddannelsesområdet**
 - 6.1. **Trepartsaftalen**
 - 6.2. **Efteruddannelse af læsevejledere (Handlingsplan for læsning)**
7. **Støtte til lærerne i klassen/undervisningen**
 - 7.1. **Ressourceudviklingen i PPR**
 - 6.2 **Forsøg med undervisningsassistenter**
8. **Sammenfatning**

1. Indledning

- Jeg er i dette samråd blevet bedt om at redegøre for følgende to punkter:
- Spørgsmål AH: Hvordan det i højere grad kan sikres, at børn med særlige behov får den undervisning, de har ret til?
- Spørgsmål AI: Udsigten til, at der kan tilføres flere ressourcer til efteruddannelse i specialpædagogik, jf. artikel i Berlingske Tidende 26/3-09: Specialundervisning giver bonus.
- Jeg vil behandle disse to spørgsmål separat.

2. Hvordan kan det i højere grad sikres, at børn med særlige behov får den undervisning, de har ret til?

- I beder mig i spørgsmål AH om at redegøre for, hvordan det i højere grad kan sikres, at børn med særlige behov får den undervisning, de har ret til. Baggrunden for jeres spørgsmål er, at det af årsrapport fra Klagenævnet for vidtgående specialundervisning for 2008 fremgår, at klagenævnet omgjorde 43 % af de realitetsbehandlede sager, og heraf medførte mere end 70 %, at eleven fik mere hjælp.
- Jeg er ikke helt enig i de konklusioner, spørgeren drager ud fra tallene fra klagenævnets årsrapport for 2008. Og derfor heller ikke helt enig i den meget pes-

simistiske konklusion: ”At børn med særlige behov ikke får den undervisning, de har ret til”.

- Som I kan se af den omdelte planche, afsluttede klagenævnet 346 klager i 2008.
 - 77 af disse klager er afvist, fordi de falder uden for den type sager, klagenævnet kan behandle.
 - 107 af klagerne blev trukket tilbage, enten fordi forældrene ikke ville opretholde deres klage, eller fordi kommunen og forældrene fandt en løsning uden om klagenævnet.
- Det efterlader 162 klager, som blev behandlet af klagenævnet og dermed faldt i den kategori, som årsrapporten omtaler som realitetsbehandlede sager. Det interessante er her at se på, hvordan nævnet forholdt sig til disse sager:
 - 93 sager fik ikke medhold, og forældrene fik dermed afvist deres klage.
 - 59 sager blev omgjort, og dermed fik kommunen at vide, at deres tilbud ikke dækkede den pågældende elevs behov.
 - 10 sager blev hjemvist til fornyet behandling i kommunen.
- De 43 %, der henvises til i det stillede spørgsmål, udgør i realiteten 69 sager, som klagenævnet har vurderet enten skal omgøres eller behandles på ny. Set i forhold til det samlede antal klageberettigede - som på baggrund af tal fra skoleåret 2006/07 samlet vurderes at være forældrene til mere end 26.000 elever - udgør andelen af forældre, som var så utilfredse med det kommunale specialundervisningstilbud til deres barn, at de valgte at sende en klage, en meget begrænset procentdel.
- Og kun en lille andel af dem har fået en specialundervisning, som klagenævnet fandt utilfredsstillende. Vi skal selvfølgelig tilstræbe, at ingen børn visiteres til utilstrækkelige tilbud, men at kommunerne har vurderet forkert i 69 sager, mener jeg ikke, giver grundlag for nye initiativer.
- Faktisk er der sket et fald i andelen af klager, hvor klagenævnet har omgjort kommunalbestyrelsens afgørelse. I 2007 var der tale om 67 % af de realitetsbehandlede klager, mens det som nævnt kun drejer sig om 43 % i 2008. Dette tyder på, at kommunerne i højere grad end tidligere giver elever med særlige behov kvalificerede og tilstrækkelige specialundervisningstilbud i folkeskolen.

3. Klagenævnets sagsbehandlingstid

- Klagenævnet har en række ubehandlede sager fra tidligere år, som videreføres til behandling i 2009. Det er et problem, som jeg er opmærksom på, og netop derfor er klagenævnets sekretariat blevet tilført ekstra ressourcer i slutningen af 2008 og her i starten af 2009, og sekretariatet for klagenævnet har udarbejdet en handlingsplan, således at der afholdes flere møder i klagenævnet m.v. Disse initiativer skal bidrage til at en hurtigere afvikling af den ophobede sagsmængde og til at nedsætte klagenævnets sagsbehandlingstid, sådan at sagerne fremover kan afgøres inden for få måneder.

4. De eksisterende initiativer

- Jeg har i debatten om specialundervisning i årenes løb klart tilkendegivet, at specialundervisning ikke lovligt kan afvises med henvisning til manglende økonomi, og Skolestyrelsen har udsendt en vejledning om sagsbehandling i sager om specialundervisning til kommunerne. Det er planlagt, at der skal udsendes en tilsvarende vejledning til forældrene i løbet af 2009.
- Regeringen og KL har i kommuneaftalen for 2009 aftalt at analysere specialundervisningsområdet. Her vil der blandt andet blive mulighed for at kortlægge og analysere, hvilke målgrupper der modtager specialundervisning, hvordan eleverne henvises hertil, spredningen i skolernes og kommunernes henvisningsmønstre og variationer i specialundervisningens tilrettelæggelse og metoder.
- Området belyses også af EVA, Danmarks Evalueringsinstitut, der den 27. maj offentliggør deres undersøgelse af den vidtgående specialundervisning efter kommunalreformen.
- Jeg mener, at vi i høj grad via lovgivningen har sikret, at børn med særlige behov får kvalificeret undervisning. Klagenævnets årsrapport viser, at problemerne er få, og der er ikke noget i den foreliggende forskning, der tyder på, at der er utilfredshed eller alvorlige problemer.

5. Ressourcer til efteruddannelse i specialpædagogik

- Med hensyn til det andet spørgsmål – om ”udsigten til at der kan tilføres flere ressourcer til efteruddannelse inden for specialpædagogik” – vil jeg starte med at resumere, hvad de seneste undersøgelser på området fortæller.

- I effektundersøgelsen, som DPU netop har offentliggjort, og som spørgeren refererer til, har jeg fx noteret mig, at især lærere i den vidtgående specialundervisning efterlyser specialpædagogiske kompetencer. – Ikke nødvendigvis i form af egen efteruddannelse, men også i form af supervision, konsultativ bistand og anden støtte i undervisningssituationen. Det, speciallærerne efterspørger, er altså ikke mere teoretisk viden, men en praksisrelateret støtte: Hvad gør jeg i den konkrete situation?
- Jeg har også noteret mig, at lærere i den almindelige undervisning selv siger, at de har godt styr på undervisningen af elever med specifikke vanskeligheder, fx i dansk eller matematik. Det er undervisningen af elever med adfærds-, kontakt – og trivselsproblemer, det kniber med. Det samme resultat nåede EVA frem til i sin undersøgelse fra 2007, *Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand – perspektiver på den rummelige folkeskole*.
- Effektundersøgelsen tyder samtidig på, at professionel støtte har en positiv effekt på elever med særlige behov i den almindelige undervisning. Effekten er positiv, hvad enten støtten kommer fra en støttelærer med et godt kendskab til specialpædagogik, eller i form af supervision fra en lærer fra skolens støttecenter eller lignende.
- Jeg synes, det er godt endnu engang at få bekræftet, at det giver en god effekt, når vi har dygtige lærere med et højt kompetenceniveau.
- Derfor er det selvfølgelig kedeligt, at *mulighederne* for at få støtte fra støttecentret eller for supervision fra specialklasserække, et eksternt videncenter/specialskele eller fra PPR ifølge undersøgelsen, tilsyneladende ikke er særligt gode.
- Alt dette fortæller mig, at vi har brug for en flerstrengt strategi, hvor vi nok skal se på lærernes *egne* kompetencer – på lærernes efteruddannelse - men hvor vi også skal se på mulighederne for støtte til lærerne i selve undervisningssituationen. I almenundervisningen specielt for så vidt angår urolige og ukoncentrerede elever med AKT-problemer.

6. Initiativer på efteruddannelsesområdet

- På efteruddannelsesområdet har regeringen de seneste år tilført betydelige ressourcer til FTF-området, som lærerne hører under.
- I regeringens trepartsaftaler med arbejdsmarkedets parter er der afsat en pulje på 50 mio. kr. i 2008-2011 specifikt til at forhøje taksametertilskuddet, så del-

tagerbetalingen kan sænkes på de pædagogiske diplomuddannelser inden for linjefag i grundskolen. Altså blandt andet til diplomuddannelse i specialpædagogik. Pengene skal også dække den øgede aktivitet som følge af den lavere deltagerbetaling.

- I aftalen er der yderligere afsat 200 mio. kr. i 2008-2011 til fagspecifikke kurser for blandt andet lærere. Det kan fx være kurser om specialpædagogiske problemstillinger (autisme, ADHD mv.). Midlerne skal bruges til finansiering af øget aktivitet og til løntabsgodtgørelse for deltagerne.
- Endelig er der i 2008-11 afsat 251 mio. kr. til at reducere deltagerbetalingen ved at forhøje taksametertilskuddene på Åben uddannelse, herunder også uddannelser, som er relevante for lærere.
- Det er endnu for tidligt at sige noget sikkert, om hvor stor en aktivitetsstigning de mange penge vil føre til. Dels blev finansloven for 2008 først vedtaget i april 2008. Og dels tager det tid både for professionshøjskolerne og kommunerne at indarbejde de nye muligheder i deres planlægning. Men vi er i gang med at følge op på det første år – et arbejde, der er afsluttet til sommer.

- Når vi taler om lærere, der specialiserer sig, vil jeg også nævne den efteruddannelsesindsats, der i gang på læseområdet. I 2006 afsatte vi 55 mio. kr. af pengene i Handlingsplanen for læsning til at uddanne læsevejledere. Én læsevejleder på hver skole er målet.
- Læsevejlederne skal ikke bare selv være gode til at lære eleverne at læse. De skal være fyrtårne, der kan støtte og vejlede de andre lærere på skolen.
- Der er stadig penge til overs på bevillingen, så jeg kan kun opfordre kommunerne til at benytte muligheden for at få deres lærere af sted på efteruddannelse.
- Samlet set er der altså tilført et trecifret millionbeløb til efteruddannelse for blandt andet lærere de seneste år.
- Men i sidste instans er det selvfølgelig op til kommunerne, om de vil udnytte de forbedrede muligheder, - eller om de foretrækker at købe andre former for efteruddannelse. Jeg ved, mange kommuner er optaget af læringsstile, LP, Reading Recovery og andre metoder. Og jeg hverken kan eller vil diktere kommunerne, hvordan de bruger deres efteruddannelsesmidler.

- Derfor er jeg glad for, at regeringen og KL i den seneste kommuneaftale er blevet enige om - sammen - at kortlægge og forsøge at målrette kommunernes efteruddannelsesaktivitet. Formålet er at sikre, at professionshøjskolernes tilbud til lærerne om efter- og videreuddannelse matcher de udfordringer, kommunerne og lærerne står over for – blandt andet om at kunne differentiere undervisningen og varetage en god klasserumsledelse, så alle får det størst mulige udbytte af undervisningen.

7. Støtte til lærerne i klasserummet/undervisningen

- Når det gælder støtte til lærerne i undervisningssituationen, er det interessant at se på udviklingen inden for PPR-området. Her viser en undersøgelse, PPR-psykologernes egen forening offentliggjorde sidste år, at der er sket en voldsom stigning i antallet af specialister gennem de seneste år. Med specialister mener jeg personale med en psykologuddannelse.
- Af foreningens rapport fremgår, at stigningen de seneste 12 år er lige ved 60 % - fra 716 årsværk i 1995 til 1129 årsværk i 2007. Ser man på det samlede faglige personale (ekskl. Kontorpersonale samt fysio- og ergoterapeuter) ansat i PPR, kommer vi op på ca. 2700 årsværk i 2007. Med andre ord næsten 2 årsværk per folkeskole.
- Jeg ved godt, at PPR i dag har meget travlt med at udrede, og at der opstår ventetider mange steder. Derfor ser jeg frem til, at skolelederne fremover kan tilbyde specialundervisning i enkelte fag *uden* at inddrage PPR - hvis forældrene er enige i det, og det er indlysende, hvad elevens behov er.
- Det bør kunne bidrage til at frigøre PPR's personale, så de bruger mindre tid på udredningsopgaver og revisiteringer, og mere tid til at komme ud og rådgive lærerne på skolerne om undervisningen.
- Jeg håber, *det* kan blive begyndelsen på en positiv spiral - med større inklusion, færre henvisninger, mindre træk på behovet for PPR-udredning og mere tid til konsultation og supervision af undervisningen. Det er jo *det*, lærerne efterspørger.
- Samtidig ser jeg også et stort potentiale i at bruge undervisningsassistenter, når det gælder støtte til elever med en urolig eller forstyrrende adfærd, eller som har trivsels- og kontaktvanskeligheder. Det er jo som sagt her, lærerne *selv* oplever, de har problemer.
- *Den* opgave kræver efter min mening ikke nødvendigvis specialister. I Finland, der er forbilledet for det nye forsøg med undervisningsassistenter, er der *ikke* krav om, at undervisningsassistenter skal have bestemte formelle kompetencer.

Alligevel er de finske resultater fremragende: Lærerne får ro til at gennemføre undervisningen, og forskellen mellem elevernes resultater er mindre, end vi ser i Danmark.

8. Sammenfatning

- Samlet set er der altså brugt mange ressourcer på at styrke og støtte lærerne på det specialpædagogiske område. Nu skal vi have gjort op, hvad der er kommet ud af det.
- Derfor ser jeg ikke noget behov for på nuværende tidspunkt at tilføre flere ressourcer til efteruddannelse i specialpædagogik.
- Vi må heller ikke glemme, at vi om få år vil se en masse nye lærere komme ud fra seminarierne med den nye linjefagsuddannelse i specialpædagogik og med indsigt i klasserumsledelse.